

ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME ŞARTLARI

KVKK
KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME ŞARTLARI

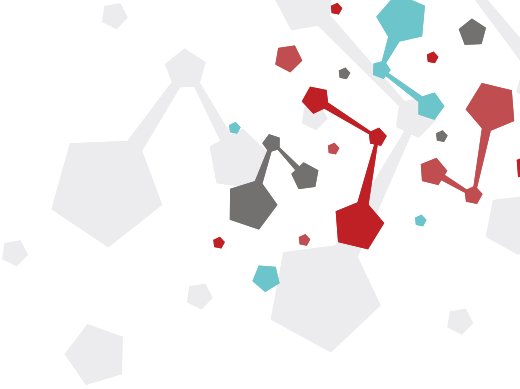
KVKK Yayınları No: 101

Haziran 2025, Ankara

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

Adres: Nasuh Akar Mahallesi
1407. Sokak No: 4 Çankaya/ANKARA

Telefon: 0 312 216 50 00
Web: www.kvkk.gov.tr

KVKK
KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

"Bu kitapta yer alan içeriklerin, bireysel kullanım dışında izin alınmadan kısmen ya da tamamen kopyalanması, çoğaltılması, kullanılması, yayınlanması ve dağıtılması kesinlikle yasaktır. Bu yasağa uymayanlar hakkında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca yasal işlem yapılacaktır. Ürünün tüm hakları saklıdır."

©Kişisel Verileri Koruma Kurumu

ÖZEL NİTELİKLİ KİŞİSEL VERİLERİN İŞLENME ŞARTLARI

Özel nitelikli kişisel veriler, öğrenilmesi halinde ilgili kişinin mağdur olmasına ya da ayrımcılığa maruz kalmasına neden olabilecek nitelikteki verilerdir. Bu nedenle, diğer kişisel verilere göre çok daha sıkı şekilde korunmaları gerekmektedir.

6698 sayılı Kanun, bu verilere özel bir önem atfetmekte ve bu verilerle ilgili farklı bir madde ile düzenleme getirmekte olup bu tür verileri özel nitelikli kişisel veri olarak kabul etmektedir. Özel nitelikli kişisel veriler, 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinde sayılan sınırlı hallerde işlenebilmektedir.

6698 sayılı Kanun'da özel nitelikli kişisel veriler, sınırlı sayma yoluyla belirlenmiş olup bunlar; kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi

inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileridir. Özel nitelikli kişisel verilerin kıyas yoluyla genişletilmesi mümkün değildir.

Belirtmek gerekir ki; tüm temel hak ve özgürlüklerde olduğu gibi, özel nitelikli kişisel verilere ilişkin koruma mutlak olmayıp diğer hak ve özgürlüklerde olduğu gibi sınırlanabilmektedir. Bu sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen esaslara uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin tam olarak hangi durum ve şartlara uyularak gerçekleştirilebileceği 6698 sayılı Kanun'da öngörülmüştür. Nitekim yaşam hakkı, ifade özgürlüğü, haberleşme özgürlüğü gibi birçok temel hak ve özgürlüğün kullanılması, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bakımdan, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin mutlak bir yasak olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

6698 sayılı Kanun'un 6. maddesine göre, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi yasaktır. Ancak bu verilerin işlenmesi;

- İlgili kişinin açık rızasının olması,
- Kanunlarda açıkça öngörülmesi,
- Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin, kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması,
- İlgili kişinin alenileştirdiği kişisel verilere ilişkin ve alenileştirme iradesine uygun olması,
- Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması,
- Sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olması,

- İstihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanlarındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olması,
- Siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tabi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla; mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına veyahut bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere yönelik olması

şartlarından birinin varlığı halinde mümkündür.

1. İlgili kişinin açık rızasının olması

Açık rıza, 6698 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesi gereğince "belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı" ifade etmektedir. Her ne kadar özel nitelikli kişisel verilerin, öğrenilmesi halinde ilgili kişinin mağdur olmasına ya da ayrımcılığa

maruz kalmasına neden olabilecek nitelikteki veriler olması sebebiyle diğer kişisel verilere göre çok daha sıkı şekilde korunmaları gerekse de 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinde yer alan açık rıza şartının, 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında kişisel verilerin işlenmesi bakımından söz konusu olan açık rıza şartından bir farkı bulunmamaktadır.

6698 sayılı Kanun'a göre ilgili kişinin açık rızasının bulunması halinde özel nitelikli kişisel veriler işlenebilmektedir. 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinde de 5. maddede olduğu gibi açık rıza ve diğer hukuki işleme sebepleri arasında hiyerarşik bir fark bulunmamaktadır.

Eğer, açık rıza dışında bir işleme şartı varsa kişisel veri işleme şartı olarak diğer şartla açık rızanın birlikte kullanılmaması gerekmektedir. Zira başka bir kişisel veri işleme şartı mevcut iken açık rızaya başvurulmuş ise bu durum hukuka ve dürüstlük ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Birden fazla işleme şartı birlikte kullanılabilir ancak açık rıza, diğer işleme şartlarıyla birlikte kullanılmamalıdır.

Öte yandan, açık rızanın tüm unsurları sağlansa dahi 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesindeki genel ilkelere uygun olmayan kişisel veri işleme faaliyetleri hukuka aykırılık teşkil etmeye devam edecektir. Kişisel veri işleme faaliyeti hangi işleme şartına istinaden gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, her durumda genel ilkelere uygunluğun sağlanması gerekmektedir.

2. Kanunlarda açıkça öngörülme

6698 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca; kişisel veri işlenmesiyle ilgili herhangi bir kanunda açık bir hüküm varsa veya açık bir hüküm ile ikincil mevzuata yönlendirme yapılmışsa bu durumda kişisel verilerin işlenmesi mümkündür.

Örneğin; 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu gereğince, ilgili kişiye pasaport ya da sürücü belgesi tahsis edilmesi esnasında nüfus müdürlüklerince ilgili kişinin parmak izinin alınması ile gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyeti, kanunlarda açıkça öngörülme hukuka uygunluk nedeni kapsamındadır.

Kanunlarda açıkça öngörülme ifadesinden şekli anlamda kanun anlaşılmalıdır. Bununla birlikte, kanunun hangi kişisel verilerin nasıl işleneceğine ilişkin usul ve esasların belirlenmesine yönelik verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan yönetmelik ile ayrıntılı olarak kişisel veri işleme süreçleri düzenlenmiş ise de kişisel verilerin "Kanunlarda açıkça öngörülme" şartı uyarınca işlenmesinden bahsedilebilecektir.

3. Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması

İlgili kişinin veya bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için kişisel verilerin işlenmesinin zorunlu olduğu hallerde açık rıza olmaksızın kişisel veriler işlenebilmektedir. Burada ilgili kişinin veya üçüncü bir kişinin hayatı için gereken bir menfaatin korunması söz konusudur.

Bu istisna ancak ilgili kişinin fiziki veya hukuki olarak rıza veremediği durumlarda geçerlidir. Diğer

bir ifadeyle bu şarta istinaden kişisel veri işlenebilmesi için; açık rızanın ilgili kişiden alınamıyor olması veya hukuken geçerli bir açık rıza bulunmaması gerekir. Bu istisna dar yorumlanmalıdır ve sadece ciddi durumlarda kullanılmalıdır.

Örneğin; bir kişinin kişisel verilerinin tıbbi bakım için kullanılmasına acil ihtiyaç duyulduğu ancak bu kişinin baygın halde olması veya başka bir sebeple rıza veremeyecek durumda olduğu hallerde bu işleme şartı uygulanabilir. Ancak belirtmek gerekir ki; ilgili kişinin hayati çıkarları daha az müdahaleci bir yöntemle korunabiliyorsa bu şarta dayanarak kişisel veri işlenmemesi gerekir.

4. İlgili kişinin alenileştirdiği kişisel verilere ilişkin ve alenileştirme iradesine uygun olması

6698 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca; ilgili kişinin kendisinin alenileştirdiği özel nitelikli kişisel veriler, ilgili kişinin alenileştirme iradesine uygun olmak koşuluyla işlenebilecektir. Buna göre; ilgili kişinin özel nitelikli kişisel verilerini alenileştirmiş olması, bu kişisel verilerin işlenmesi için yeterli ka-

bul edilmemekte olup aynı zamanda alenileştirme iradesiyle uyumlu bir işleme faaliyetinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu yönüyle *"alenileştirme iradesi"*, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini sınırlandırarak ilgili kişiler için bir güvence oluşturmaktadır.

Bir kişinin kamuya açık herhangi bir alanda yer alan kişisel verilerinin işlenmesi bu kapsamda kabul edilmemelidir. Örneğin kişisel verilerin herkesin görebileceği veya erişebileceği yerlerde bulunması, alenileştirme için yeterli değildir. Bu şarta istinaden özel nitelikli kişisel veri işlenebilmesi için aynı zamanda ilgili kişinin iradesiyle bu kişisel veriyi alenileştirmiş olması gerekmektedir.

Alenileştirme iradesinin yanı sıra kişinin alenileştirme amacı da önem arz etmektedir. Alenileştirme amacı; ilgili kişinin özel nitelikli kişisel verilerini kamuoyuna açıklarken elde etmek istediği maksattır. Diğer bir ifadeyle ilgili kişinin özel nitelikli kişisel verilerini kamuoyuyla paylaşırken bu verilerin işlenmesini istediği sebepler alenileştirme ama-

cını oluşturmaktadır. Özetle; özel nitelikli kişisel verilerin ilgili kişinin alenileştirme amacıyla bağlantılı ve bu amaçla sınırlı olarak işlenmesi gerekir.

Kişinin alenileştirme iradesinin ve alenileştirme amacının tespit edilemediği durumlarda ise başka bir kişisel veri işleme şartı da bulunmuyorsa, özel nitelikli kişisel verilerinin işlenmemesi gerekir.

5. Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması

6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinde özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine dayanak teşkil edecek işleme şartlarından biri; *"bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması"* şeklinde düzenlenmiştir. 6698 sayılı Kanun'un gerekçesinde; bir işverenin, engelli çalıştırma zorunluluğu kapsamında, işyerinde bu statüde çalıştırdığı kişilere ilişkin rapor ve belgeleri işlemesinin bu işleme şartı kapsamında değerlendirileceği, yine engelli bir kişinin özel tüketim vergisinden muaf özel donanımlı araç almak hakkından yararlanabilmesi

için engelliliğine ilişkin sağlık raporlarının vergi dairesi tarafından işlenmesinin de bu işleme şartı kapsamında değerlendirileceği şeklindeki örneklere yer verilmiştir.

Burada önemli olan; özel nitelikli kişisel verilerin hangi hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olduğunun gerekçelendirilebilmesidir. Bir diğer önemli husus ise; 6698 sayılı Kanun'un lafzında "zorunlu" ifadesinin kullanılmasıdır. Bu kapsamda her kişisel veri işleme faaliyetinde zorunluluğun tespit edilmesi ve hakkın tesisi, kullanılması ve korunmasının sınırlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, hakkın tesisi, kullanılması ve korunması açısından herhangi bir alternatif yöntemin bulunmaması dolayısıyla işleme faaliyetinin söz konusu amaca ulaşabilmek için zorunlu olması kastedilmektedir.

Ayrıca, burada yalnızca ilgili kişilerin hakkı söz konusu olmayıp hem ilgili kişilerin hem de veri sorumlularının haklarının tesisi, kullanılması veya korunması için işleme faaliyeti gerçekleştirilebilecektir.

Örneğin; bir avukatın müvekkilinin hakkını başka bir biçimde korumasının mümkün olmadığı durumlarda hukuka uygun olarak elde edilmiş özel nitelikli kişisel verileri dava dosyası kapsamında mahkemeye sunması, somut olay bazında hukuka uygun bir işleme şartı olarak değerlendirilebilecektir.

6. Sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olması

6698 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca özel nitelikli kişisel veriler; *"sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olması"* halinde işlenebilecektir.

Özel nitelikli kişisel verilerin ilgili hükme istinaden işlenebilmesi için kişi, amaç ve durum unsurları bakımından bir sınırlama getirilmiştir. Bu kapsamda, işleme faaliyetinin sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi ile sağlık hizmetlerinin planlanması, yönetimi ve finansmanı amacıyla gerekli olduğu durumlarda gerçekleştirilebileceği düzenlenmiştir.

6698 sayılı Kanun'un gerekçesinde; Sağlık Bakanlığı ile her türlü sağlık kuruluşu ve Sosyal Güvenlik Kurumu'nun belirtilen yazılı amaçlarla işledikleri kişisel veriler ve tuttukları kayıtların bu kapsamda değerlendirilebileceği açıklanmaktadır.

Örneğin; devlet politikası gereğince yapılması zorunlu tutulan çocukluk çağı aşılarının aile hekimleri tarafından takip edilmesi, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlarca, kamu sağlığının korunması amacıyla özel nitelikli kişisel veri niteliğini haiz sağlık verilerinin işlenmesi kapsamında değerlendirilebilecektir.

7. İstihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanlarındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olması

6698 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca özel nitelikli kişisel veriler istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik veya sosyal hizmetler ile sosyal yardım alanındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olması durumlarında da işlenebilecektir.

Örneğin; Sosyal Güvenlik Kurumu Sigortalı İşe Giriş Bildirgesinde, "Sigortalı İş Kanunu'nun 30 uncu maddesine göre çalıştırılıyorsa" seçimlik olarak "Eski hükümlü" veya "Özürlü" seçeneklerinden birinin işaretlenmesi gerekmekte olup dolayısıyla özel nitelikli kişisel veriler, söz konusu Bildirge vasıtasıyla veri sorumlusu işveren tarafından bahse konu şarta istinaden işlenebilecektir.

8. Siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tâbi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla; mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına veyahut bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere yönelik olması

6698 sayılı Kanun'un 6. maddesi gereğince; özel nitelikli kişisel verilerin *"siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumların, tâbi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla; mevcut veya eski üyelerine ve mensuplarına veyahut bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere yönelik olması"* halinde, veri sorumlularınca işlenebilmesi mümkündür.

Siyasi, felsefi, dini veya sendikal faaliyetler yürütmek üzere kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da oluşumlar özel nitelikli kişisel verileri ancak;

- Tâbi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olarak,
- Faaliyet alanlarıyla sınırlı olarak,
- Üçüncü kişilere açıklanmamak

koşuluyla işleyebileceklerdir.

Ayrıca, söz konusu organizasyonlar yalnızca mevcut ve eski üyeleri ile mensuplarına ait veya bu kuruluş ve oluşumlarla düzenli olarak temasta olan kişilere ilişkin özel nitelikli kişisel verileri işleyebilecektir.

Bu noktada ilgili işleme şartında yer alan; "tabi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olmak, faaliyet alanlarıyla sınırlı olmak ve üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla" koşulunun üzerinde durulması gerekmektedir. Söz konusu değişiklikle özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi rejiminin

öngörülebilir olması amaçlanmaktadır. Öngörülebilirlik ilk olarak, bu gibi kuruluş ya da oluşumların tabi oldukları mevzuata ve amaçlarına uygun olarak hareket etmeleri şartıyla kişisel veri işlenebileceğine ilişkin zorunluluk bulunması koşuluyla ile sağlanmaktadır. Diğer taraftan bu kişisel verilerin faaliyet alanı ile sınırlı olarak işlenecek olması da öngörülebilir kişisel veri işlemenin bir diğer unsurunu oluşturmaktadır.

Örneğin; bir siyasi parti tarafından engelli bir üyenin oy kullanabilmesi için, söz konusu kişiye tekerlekli sandalye temin edilmesi amacıyla engellilik durumuna ilişkin sağlık verisi işlenmesi bu madde kapsamında değerlendirilebilecektir.

Örneğin; çalıştığı üretim işletmesinde iş kazası geçiren kişinin bağlı olduğu sendikanın, üyelerinin iş sağlığı ve güvenliğinin korunması kapsamında sürecin takibi için işçinin sağlık verilerini işlemesi bu bent kapsamında değerlendirilebilecektir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise; bu işleme şartına istinaden işlenen özel nitelikli kişisel verilerin üçüncü kişilere açıklanmamak kaydıyla işlenmesi zorunluluğudur. Söz konusu ifadenin bir aktarım yasağı olarak değerlendirilmemesi ve bahse konu şarta istinaden işlenen özel nitelikli kişisel verilerin ifşasının önlenmesi olarak anlaşılması gerekmektedir.

Ayrıca 6698 sayılı Kanun'da, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından, Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması şartı getirilmiştir.

Not: Bu konuya ilişkin *"Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler"* ile ilgili 31.01.2018 tarihli ve 2018/10 sayılı Kurul kararı da dikkate alınmalıdır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ KİMLİK KARTI
REPUBLIC OF TURKEY IDENTITY CARD
T.C. Kimlik No / Identity No
12356078910
Soyadı / Surname
Adı / Given Name(s)
Doğum Tarihi / Date of Birth
Cinsiyet / Gender
Son Geçerlilik / Valid Until
Uyruğu / Nationality
T.C./TUR

KVKK
KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

Adres: Nasuh Akar Mahallesi
1407. Sokak No: 4
Çankaya/ANKARA
Telefon: 0 312 216 50 00
Web: www.kvkk.gov.tr

kvkkurumu